

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-36>

Садова-Мандюк Оксана, кандидат мистецтвознавства, завідувача відділом реставрації монументального малярства Львівського фахового коледжу декоративного і прикладного мистецтва ім. І. Труша

Історіографія дослідження церкви Вознесіння Господнього в Лужанах

Ключові слова: середньовічне малярство, стінопис, пам'ятка, дослідження малярства, церква в Лужанах.

Oksana Sadova-Mandyuk, PhD in Art History, Head of the Department of Conservation of Wall Painting of Ivan Trush Lviv Professional College of Decorative and Applied Arts, Lviv, Ukraine

Historiography of the research into the Church of the Lord's Ascension in Luzhany

Abstract: The Church of the Lord's Ascension in Luzhany (Chernivtsi region) has long been a subject of scholarly interest. Since the 19th century, researchers have been studying archival materials related to the history of the temple, its architecture, and wall painting. However, scientific research was aimed at certain aspects that did not provide answers to the questions like when the building appeared, who painted the walls and by whose commission. Therefore, today there is a need to conduct a comprehensive research on this monument to determine its place in Ukrainian and world culture.

Key words: medieval painting, wall painting, monument, research on painting, church in Luzhany.

Церква Вознесіння Господнього в Лужанах як пам'ятка мистецтва привернула до себе увагу ще наприкінці XIX ст. Одним з перших, хто опублікував розвідку про цю пам'ятку, був етнограф і одночасно парох лужанського храму Д. Дан. Він у 1893 р. видав невелику книжечку під назвою «Церква в Лужанах», в якій вперше описав на підставі архівних документів коротку історію храму та відкриті на той час зображення у пронаосі (бабинці). Важливими у його роботі стали згадки про ремонти церкви, що відбувались у другій половині XVIII і XIX ст.ст. та записані місцеві легенди. У наступне десятиліття лужанська церква лише побіжно згадувалась у публікаціях.

Через тридцять років, досліджуючи малярство буковинських церков, І. Д. Штефанеску описує стінопис храму в опублікованій книзі «Еволюція релігійного малярства на Буковині та в Молдавії від витоків до XIX ст.» (1928). Цікавим є той факт, що дослідник крім пронаоса, описує відкриті на той момент фрагменти розписів в апсиді та наві. В хронологічному ряді він ставить пам'ятку першою з інших буковинських храмів і датує її розпис 1470–1480 рр. Через два роки у 1930 р., інший дослідник Г. Бальш опублікував невелику розвідку «Церква в Лужанах», в якій зупинився на її архітектурі. Згодом спорудою зацікавились архітектори

Section 1. Challenges of studying Ukrainian art from ancient times to the beginning of the 20th century

Г. Логвин, Д. Goberман, В. Ваташану, В. Драгут, включаючи коротку інформацію про храм у пугівники і нариси з історії Буковини.

Новий поштовх до вивчення пам'ятки дали роботи з реставрації стінопису, які були розпочаті у 1990-х рр. працівниками Інституту «Укрзахідпроектреставрація» (м. Львів). Відкриті реставраторами розписи пронаоса (1992–1994), нави (2006–2007), апсиди (2008) уможливили вихід низки досліджень. В. Німчук і В. Шинкарук присвятили статтю написам у церкві (1998), М. Чучко опублікував наукову розвідку про лужанський храм, в якій торкнувся історії, архітектури та внутрішнього опорядження пам'ятки (2006), молдавський історик К. Чобану провів аналіз іконографії стінопису у статті «Церква в Лужанах: історія дослідження пам'ятки та специфіка іконографічної програми» (2011), інший молдавський науковець Е. Драгнев спробував проаналізувати іконографію розписів пронаоса (2014). У цьому переліку слід згадати і статтю А. Скрентовича, О. Рішняка, О. Садової, яка присвячена стінопису нави і в якій автори вперше зупинились на техніко-технологічних характеристиках стінопису (2008).

Опрацьовуючи згадані наукові розвідки і статті можна помітити їхню вузьку спрямованість щодо окремо піднятих питань та неповне розкриття поставлених проблем через відсутність матеріалу. Тому закономірною є необхідність проведення всебічного вивчення архітектури, стінопису, археологічних знахідок храму. Таке давно назріле комплексне дослідження церкви Вознесіння Господнього в Лужанах дасть змогу не лише глибше вивчити культуру і мистецтво Буковини, а й вписати цю пам'ятку у світовий мистецький контекст.

